

γικά μελετήματα, Αθήνα 2003, σσ. 213-242). Οι σχετικές ανακοινώσεις είναι σχεδόν πάντα στενά συνδεδεμένες με συγκεκριμένες σύγχρονες παραστάσεις και εν γένει ξεκινούν από τη θεατρική πρακτική. Η θεωρία ακόμα «ψάχνεται».

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Ν. ΜΟΥΣΜΟΥΤΗΣ

Επιστολές του Διονύση Ρώμα στον Κωστή Μπαστιά και στον Αλέξη Μινωτή.

Πρόλογος: Γιάννης Κ. Μπαστιάς.

Ζάκυνθος, εκδόσεις Τρίμορφο 2007, σελ. 165, εικ., ISBN 978-960-6730-06-1.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΡΩΜΑΣ

Το θέατρο υπό κρίσιν. Κριτικές και επιφυλλίδες.

Πρόλογος-Επιμέλεια: Διονύσης Ν. Μουσουμάτης, Εισαγωγή: Έλσα Ανδριανού.

Ζάκυνθος, εκδόσεις Τρίμορφο 2008, σελ. 429, πολλές εικ.,

ISBN 978-960-6730-12-2.

Ο Διονύσης Μουσουμάτης, ειδικός σε ζακυνθινά και θεατρολογικά θέματα, έχει προσφέρει το 2002 μια μονογραφία, «Ο Ρώμας και το θέατρο» (βλ. *Παράβασις* 5, 2004, σσ. 538-541)· τώρα προσφέρει σε δύο τόμους συμπληρωματικά στοιχεία για την πολυσχιδή προσωπικότητα του Ζακυνθινού δραματογράφου και τις πολλαπλές διασυνδέσεις του με τη θεατρική ζωή της εποχής του. Ο πρώτος τόμος καλύπτει την επιστολογραφία του συγγραφέα προς τον θεατράνθρωπο Μπαστιά και τον πρωταγωνιστή Μινωτή από το 1936 ως το 1978. Πρόκειται για σημαντικά ντοκουμέντα της ιστορίας του Εθνικού Θεάτρου και του πνευματικού βίου του 20^{ου} αιώνα εν γένει, όπως επισημαίνει ο Γιάννης Μπαστιάς στον πρόλογό του (σσ. 9-13). Αναλυτικότερος είναι ο Διονύσης Μουσουμάτης στην εισαγωγή του (σσ. 15-24), ο οποίος αναφέρεται και στην αλληλογραφία με προσωπικότητες, η οποία δεν σώζεται. Οι ένδεκα επιστολές είναι εξονυχιστικά σχολιασμένες (σσ. 25-135), όπως συνηθίζει ο εκδότης τους. Ακολουθούν ως παράρτημα και τέσσερα άρθρα του Μπαστιά για τον Ρώμα (σσ. 139-159) και ένα λεπτομερειακό ευρετήριο προσώπων που αναφέρονται στις επιστολές (σσ. 161 εξ.).

Ο δεύτερος τόμος συγκεντρώνει την κριτικογραφία του Ρώμα 1948-1953 στις εφημερίδες *Αίμος*, *Ελληνική Πνοή*, *Καιροί* και *Ελευθερία*. Μια συστηματική αξιολόγηση των πάνω από 150 κριτικών παρουσιάζει η Έλσα Ανδριανού (σσ. 11-38), σχολιάζοντας τη γλώσσα και το ύφος του, τη δομή των κριτικών, τις ιδεολογικο-φιλοσοφικές και κοινωνικές θέσεις του κριτικογράφου, τις δραματολογικές του προτιμήσεις (αίτημα της ανάπτυξης της νεοελληνικής δραματοουργίας, αθηναϊκή επιθεώρηση, αρχαίο δράμα), τις παρατηρήσεις του για τις μεταφράσεις, την αντιμετώπιση των καλλιτεχνών, τον εντοπισμό νέων ηθοποιών, τη θέση του για την κριτική κτλ. Ακολουθούν ύστερα τα ίδια τα κείμενα σε χρονολογική σειρά (σσ. 39-402) μαζί με φωτογραφίες από τις εν λόγω παραστάσεις. Ένα ευρετήριο ονομάτων (σσ. 403 εξ.) και έργων (σσ. 429 εξ.) καθώς και ο πίνακας αναλυτικών περιεχομένων (σσ. 425 εξ.) ξεκλειδώνουν τον θησαυρό αυτό. Με τη δημοσίευση της θεατρικής κριτικογραφίας του Διον. Ρώμα εμπλουτίζονται οι γνώσεις μας για τη μεταπολεμική θεατρική κριτική, από την

οποία λείπουν ακόμα πολλά κείμενα και δεν έχουμε καμιά σφαιρική μελέτη, ανάλογη με αυτή της Βαρβάρας Γεωργοπούλου και το χρονικό διάστημα του Μεσοπολέμου.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΘΑΝΑΣΗΣ Θ. ΝΙΑΡΧΟΣ (επιμ.)

Η κριτική για τον Άλκη Θρύλο.

Αθήνα, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη 2009, σελ. 297, μία εικ.,
ISBN 978-960-7316-36-3.

Για έναν από τους σημαντικότερους θεατρικούς κριτικούς του 20^{ου} αιώνα, τον Άλκη Θρύλο (Ελένη Νεγρεπόντη, Ουράνη κατά το ψευδώνυμο του άντρα της 1896-1971), από τον οποίο διαθέτουμε μεγάλο μέρος της κριτικογραφίας του (στη *Νέα Εστία* 1927-1971, σε 11 τόμους από το Ίδρυμα Κώστα & Ελένης Ουράνη 1977-1981) δεν διαθέτουμε καμιά σφαιρική μελέτη, εκτός από το σχετικό κεφάλαιο της διδακτορικής διατριβής της Βαρβάρας Γεωργοπούλου: *Η θεατρική κριτική στην Αθήνα του Μεσοπολέμου*, τόμ. Γ'α, Αθήνα 2005, σσ. 1006-1018. Εκεί επισημιάονται και άρθρα της σε άλλα έντυπα την εποχή του Μεσοπολέμου. Για να εκδοθεί όλο το κριτικογραφικό έργο πρέπει να προστεθούν στους 11 τόμους και άλλοι. Αυτό είναι το ένα desideratum. Το άλλο αφορά την αξιολόγηση και το πνευματικό προφίλ του κριτικού: ενώ υπάρχουν πολλές μελέτες για την πεζογραφία του, ακόμα και για τα ασήμαντα θεατρικά έργα της νεανικής ηλικίας του (Κ. Πετράκου: «Ο Άλκης Θρύλος ως θεατρικός/ή συγγραφέας», *Θεατρολογικά Miscellanea*, Αθήνα 2004, σσ. 135-149), μια σφαιρική αποτίμηση του κριτικογραφικού έργου του για το θέατρο δεν έχει πραγματοποιηθεί, παρά το γεγονός, πως τα περισσότερα κείμενα είναι τώρα ευρόσιτα για τον μελετητή. Αυτή την αδυναμία δεν μπορεί να καλύψει το εισαγωγικό κείμενο, «Μετέωρο ανεπανάληπτο» του επιμελητή του τόμου, Θανάση Νιάρχου (σσ. 11-32), που στέκει περισσότερο στο συνολικό λογοτεχνικό έργο του, δίνοντας μια βιο-προσωπογραφία.

Τα ίδια τα κείμενα, για τον Άλκη Θρύλο, ακολουθούν εν γένει χρονολογική σειρά, εκτός από τα δύο πρώτα, που δημοσιεύτηκαν με την ευκαιρία του θανάτου του: μια συνέντευξη του Γρηγ. Καιομάτη: «Τι ήταν η Ελένη Ουράνη;» (σσ. 33 εξ., *Νέα Εστία* τ. 1090, 1.12.1972) και την εισηγητική έκθεση του Ηλία Βενέζη για την εκλογή του ως Πρόεδρου μέλους στην Ακαδημία Αθηνών (*Νέα Εστία* τ. 1090, 1.12.1972). Τα κείμενα που ερασιζώνται στη συνέχεια ξεκινούν με συνέντευξη του Στέφανου Χαριμίδη (σσ. 51 εξ. *Ελευθερον Βήμα*, 15.7.1923), του Φώτου Πολίτη για τον βιβλίο της *Στοχασμοί για το δημοτικό τραγούδι* 1928 (σσ. 61 εξ., *Ελευθερον Βήμα* 6.6.1928), του Μιχ. Ροδά για άρθρα της στη *Νέα Εστία* για Έλληνες πεζογράφους (σσ. 67 εξ., *Ελευθερον Βήμα* 3.2.1932). Οι περισσότερες κριτικές όμως είναι για το βιβλίο της *Συζητήσεις με τον εαυτό μου* 1961: του Πέτρου Χάρη (σσ. 71 εξ., *Ελευθερία* 1.10.1961), του Γιάννη Χατζίνη (σσ. 77 εξ., *Νέα Εστία* τ. 822, 1. 10. 1961), του Βάσου Βαρίκα (σσ. 83 εξ., *Το Βήμα* 15. 10. 1961), του Δημ. Πλάκα (σσ. 89 εξ., *Καινούργια Εποχή*, φθινόπωρο 1961), του Κ. Ε. Δεδόπουλου (σσ. 117 εκ., *Η Καθημερινή* 9. 5. 1962), του Μ. Γ. Μερσκιλή (σσ. 135 εξ., *Καινούργια Εποχή*, χειμώνας 1962), επίσης για το βιβλίο *Μορφές και θέματα του θεάτρου* 1961: του Πέτρου Χάρη (σσ. 109 εξ., *Ελευθερία*, 25.3.1962), του Βάσου Βαρίκα (σσ. 113 εξ., *Το Βήμα* 1.4.1962), του Πέτρου Χάρη για τον δεύτερο τόμο (σσ. 123 εξ., *Ελευθερία* 13. 5. 1962), του Γιάννη Χατζίνη (σσ. 125 εξ., *Νέα Εστία* τ. 837, 15.5.1962)